

Läget i Stockholms- regionen 2024

Uppföljning av den
regionala utvecklings-
planen RUFS 2050

Innehållsförteckning

Läget i Stockholmregionen.....	1
1. Inledning.....	4
2. Stockholmsregionens utveckling i förhållande till planens mål.....	5
2.1 Indikatorerna i uppföljningen.....	5
2.2 Utvecklingen under året.....	5
3. Hur har det gått 2024?.....	8
3.1 En tillgänglig region med god livsmiljö.....	8
3.2 En öppen, jämställd, jämlik och inkluderade region.....	13
3.3 En ledande tillväxt- och kunskapsregion.....	19
3.4 En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp.....	24
4. En internationell utblick.....	29
4.1 Stockholmsregionen i jämförelse med andra storstadsregioner.....	29
4.2 Regionens placering i internationella index.....	30
5. Nyckelområden för kommande år.....	33

Sammanfattning

Denna rapport är en uppföljning av den regionala utvecklingsplanen RUF5 2050. Syftet är att ge en lägesbild av Stockholmsregionens utveckling och möjlighet att nå visionen om att vara Europas mest attraktiva storstadsregion.

Uppföljningen 2024 visar att den generella folkhälsan i länet ökar, invånarna blir allt friskare och medellivslängden fortsätter att öka. Trots en fördjupad lågkonjunktur har sysselsättningen i länet legat på en relativt stabil nivå och skillnaden i sysselsättningsgrad mellan utrikes- och inrikes födda har minskat ytterligare. Antalet nytillkomna bostäder var under 2023 rekordhögt och utsläppen av växthusgaser minskade under 2022 efter att ha ökat något året innan. Fler och fler invånare känner tillit till sina grannar och även mängden hushållsavfall per person fortsätter att minska.

Emellertid visar uppföljningen flera utmaningar. Läget har varit tufft för näringslivet i regionen med nya högstanivåer i antal konkurser och varsel. Antalet nystartade företag har sjunkit två år i rad och andelen långtidsarbetslösa har återigen ökat. Kollektivtrafiken saknar fortfarande cirka 15 procent av resenärerna efter pandemin, vilket kan försvåra möjligheterna att öka marknadsandelarna. Trots att rekordmånga bostäder färdigställdes år 2023 minskade antalet påbörjade bostäder kraftigt. Antalet nytillkomna bostäder väntas vara lågt under resten av 2020-talet, vilket sannolikt gör det svårt att nå det regionala bostadsmålet framgent. Likaså är Stockholmsregionen långt från den minskning av växthusgaser som är nödvändig enligt koldioxidbudgeten. Sammantaget visar uppföljningen att avståndet till att uppnå de flesta delmål i den regionala utvecklingsplanen 2050 ännu är långt.

Internationellt står sig Stockholmsregionen väl i jämförelse med europeiska storstadsregioner, bland annat med högst sysselsättningsgrad och utbildningsnivå. Däremot är konkurrensen desto hårdare inom turism, internationell tillgänglighet och bredbandstillgänglighet. Regionen presterar starkt i flera hållbarhetsindex och årets uppföljning visar inga uppenbara förändringar i regionens placeringar.

För att säkerställa att Stockholmsregionen förblir en av Europas mest attraktiva storstadsregioner har sex nyckelområden identifierats som fortsatt behöver stå i fokus:

- Snabba på omställningen för minskad klimatpåverkan
- Minska de inomregionala skillnaderna i livsvillkor
- Stärk kompetensförsörjningen och inkludera fler på arbetsmarknaden
- Verka för en bostadsförsörjning som bättre möter invånarnas behov
- Säkerställ ett mer robust och pålitligt transportsystem
- Säkra energiförsörjningen för ökad elektrifiering

1. Inledning

Klimat- och regionutvecklingsnämnden har i uppdrag att, i samråd med regionstyrelsen, årligen följa upp den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050. Syftet med uppdraget är att följa upp om Stockholmsregionen rör sig i rätt riktning och har möjlighet att nå målen i planen. Denna rapport utgör uppföljningen för år 2024.

Rapporten är uppdelad i fyra delar, nedan följer en beskrivning av respektive del i rapporten.

Del 1: Stockholmsregionens utveckling i förhållande till planens mål

Första delen av rapporten är en uppföljning av 16 delmål i RUFS 2050 som ska uppnås till år 2030. Delmålen utgår från fyra övergripande mål. Uppföljningen av de 16 delmålen har genomförts årligen och det går därför att få en bild av Stockholmsregionens utveckling över tid i förhållande till målen. Delmålen, eller också kallade indikatorerna, finns även tillgängliga på Region Stockholms hemsida.

Del 2: Hur har det gått 2024?

Den andra delen av rapporten fokuserar på utvecklingen under det gångna året. Analysen utgår från de fyra övergripande målen i RUFS 2050 och syftet är att ge en aktuell bild av läget i länet utifrån målen. Innehållet i detta avsnitt kan variera från år till år.

Del 3: En internationell utblick

I rapportens tredje del finns en internationell utblick med en jämförande analys av Stockholmsregionen i förhållande till andra europeiska storstadsregioner. Jämförelsen baseras på statistik från den europeiska databasen Eurostat. I avsnittet visas också Stockholmsregionens placering i några internationella index.

Del 4: Nyckelområden Stockholmsregionen

I sista delen av rapporten redovisas de nyckelområden som fortsatt behöver stå i fokus för att Stockholmsregionen ska nå visionen om att vara Europas mest attraktiva storstadsregion att bo, leva och verka i.

2. Stockholmsregionens utveckling i förhållande till planens mål

I den regionala utvecklingsplanen följs den långsiktiga utvecklingen upp genom ett antal indikatorer. Indikatorerna mäter de regionala delmålen som i sin tur utgår från fyra övergripande mål i den regionala utvecklingsplanen RUF5 2050. Nedan beskrivs utvecklingen i förhållande till indikatorerna.

2.1 Indikatorerna i uppföljningen

Tabellen på nästa sida ger en övergripande bild över trenden i länet i områden som indikatorerna mäter. Färgen på cirklarna illustrerar utvecklingen från föregående års mätvärde, och ger en uppfattning om utvecklingen är positiv, neutral eller negativ. Färgerna mäter inte graden av måluppfyllelse i förhållande till delmålen eller de övergripande målen i RUF5 2050. Med andra ord visar resultatet i tabellen inte huruvida målen i utvecklingsplanen är uppfyllda eller inte.

Frekvensen för uppdatering av den statistik som indikatorerna mäter varierar, vissa indikatorer utgår från statistik som uppdateras årligen medan andra uppdateras mer sällan. Tomma fält innebär att det saknas uppgifter för det aktuella året. För några indikatorer finns också en eftersläpning i statistiken. Det innebär att de uppgifter som presenteras i årets rapport gäller för ett till två år bak i tiden. Detta gäller exempelvis statistik för utsläpp och energianvändning samt sysselsättning per utbildningsnivå. Därtill har datakälla till enstaka indikatorer ändrats i årets rapport. Syftet med ändringen har varit att öka kvaliteten i uppföljningen. I de enstaka fall där datakällan har ändrats har utvecklingen under hela tidsserien i tabellen nedan ändrats, i syfte att undvika ett tidsbrott.¹

2.2 Utvecklingen under året

Årets uppföljning visar att invånarna i regionen är friskare och medellivslängden ökar. Trots lågkonjunktur och en försvagad arbetsmarknaden fortsätter sysselsättningsgraden att ligga på en relativt hög nivå. Uppföljningen visar också att antalet nytillkomna bostäder varit rekordhøgt under 2023 samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskat under 2022 efter att ha ökat något året innan. En större andel av invånare känner tillit till sina grannar och mängden hushållsavfall per person har minskat.

Inom några områden är trenden inte lika positiv, till exempel har antalet nystartade företag sjunkit två år i följd. Likaså är det fler invånare som känner en oro för brott till den grad att oron bedöms påverka livskvaliteten.

¹ De indikatorer där datakällan har ändrats har i tabellen markerats med asterisk

Under 2023 färdigställdes rekordmånga bostäder, men samtidigt minskade antalet påbörjade bostäder, med en av de största nedgångarna i länet sedan 1975. Årets uppföljning visar en liten återhämtning i antalet påbörjade bostäder under de första nio månaderna av 2024. Trots detta förväntas antalet färdigställda bostäder i länet ligga på en relativt låg nivå under resten av 2020-talet.

Den senast tillgängliga statistiken visar en minskning av växthusgaser under 2022 efter en viss ökning året innan, denna utveckling ger ett positivt resultat i årets uppföljning av indikatorn. Trots den positiva utvecklingen är Stockholms län ännu långt ifrån den minskning av utsläpp som är nödvändig enligt koldioxidbudgeten för regionen.

Sammanfattningsvis visar indikatorerna att Stockholmsregionen utvecklas positivt inom de flesta områden som indikatorerna mäter. Dock är sysselsättningsgraden det enda siffersatta delmålet i den regionala utvecklingsplanen som bedöms vara uppfyllt i årets uppföljning. Trots den överlag positiva utvecklingen är avståndet till att uppnå de flesta delmålen i planen ännu långt.

Tabell 1. Tabell med indikatorerna som mäter delmålen i RUFS 2050

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nyttillkomna bostäder		●	●	●	●	●	●	●	●	●
Bebyggelse i prioriterade lägen	●				●		●			
Kollektivtrafikens konkurrenskraft	●				●				●	
Upplevd trafikbuller	●									
Luftkvalitet	●									
Medellivslängd		●	●	●	●	●	●	●	●	●
Sysselsättningsgrad 20-64 år		●	●	●	●	●	●	●	●	●
Skillnad i sysselsättningsgrad (inrikes-utrikes)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Gymnasieexamen inom 3 år	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Anmälda för våldsbrott **			●	●	●	●	●	●	●	●
Oro för brott påverkar livskvaliteten			●	●	●	●	●	●	●	●
Tillit till grannar	●		●		●		●		●	
Sysselsatta högutbildade	●	●	●	●	●	●	●	●		
Sysselsatta i kunskapsintensiva yrken	●	●	●	●	●	●	●	●	●	
Nystartade företag	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Investeringar i FOU	●		●		●		●		●	
Tillgång till bredband		●	●	●	●	●	●	●	●	●
Konsumtionsbaserade utsläpp *	●	●	●	●	●	●	●	●		
Utsläpp av växthusgaser	●	●	●	●	●	●	●	●		
Insamlat hushållsavfall		●	●	●	●	●	●	●	●	
Återvunnet hushållsavfall		●	●	●	●	●	●	●	●	
Förnybara källor	●		●			●				
Energianvändning	●	●	●	●	●	●	●	●		
Kollektivtrafikens andel **	●				●	●	●	●	●	
Andel med gång, cykel och kollektivtrafik **	●				●	●	●	●	●	
Cykelandel av alla resor	●				●	●				

● Positiv trend mot föregående mätning
 ● Neutral trend mot föregående mätning
 ● Negativ trend mot föregående mätning
 ● Utgångsvärdet enligt RUFS

* Statistiken som mäter konsumtionsbaserade utsläpp redovisas endast på nationell nivå.

** Indikatorerna har bytt datakälla till årets uppföljning. Syftet med bytet har varit att öka kvaliteten på uppföljningen.

3. Hur har det gått 2024?

I detta kapitel redovisas Stockholmsregionens utveckling under 2024 utifrån de fyra övergripande målen i den regionala utvecklingsplanen RUF 2050. Ambitionen har varit att beskriva läget i länet utifrån statistik och rapporter från det aktuella året. Viss statistik släpar dock efter och baseras på tidigare år, särskilt för regionala områden som utsläpp, energi och export.

De fyra övergripande målen i den regionala utvecklingsplanen är breda och rymmer många områden. Årets uppföljning fokuserar därför på följande områden:

- Mål 1, en tillgänglig region med god livsmiljö: fokuserar på befolkningsutvecklingen i länet, utvecklingen på bostadsmarknaden och resandet med kollektivtrafik samt cykel.
- Mål 2, en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region: fokuserar på deltagande på arbetsmarknaden, ungas utbildningsresultat och etablering samt befolkningens levnadsvillkor, hälsa och trygghet.
- Mål 3, en ledande tillväxt- och kunskapsregion: fokuserar på sysselsättningsgraden i länet, konkurser, export, besöksnäring och transporttillgänglighet.
- Mål 3, en klimateffektiv region: fokuserar på utsläpp och energiförsörjning.

3.1 En tillgänglig region med god livsmiljö

Detta avsnitt fokuserar på årets utveckling inom befolkning, bostadsmarknad, kollektivtrafik och cykel. Sammantaget visar årets uppföljning följande inom områdena:

- Befolkningen i länet ökade med 14 794 personer (+0,6 procent) under 2023, den svagaste ökningen på 18 år. Trots den långsamma befolkningstillväxten hade Stockholms län den största folkökningen i antal invånare och den tredje högsta procentuella befolkningstillväxten i riket. År 2024 väntas en något större folkökning, men barnafödandet kommer fortsätta ligga på historiskt låga nivåer.
- Fler bostäder färdigställdes 2023 än på 50 år, men antalet påbörjade bostäder minskade drastiskt samma år. Under 2024 syns en viss återhämtning i antal påbörjade bostäder, men antalet färdigställda bostäder förväntas förbli lågt resten av 2020-talet.
- En studie gjord av Region Stockholm om efterfrågan på nyproducerade bostäder visar en något lägre efterfrågan, trots ökad befolkningstillväxt sista fyra åren. Studien visar att ensamstående föräldrar och låginkomsthushåll har mycket små möjligheter att efterfråga en nyproducerad bostad samt att lägenheter med småhuskvaliteter och rätt läge kan attrahera en bredare efterfrågan.

- Resandet i kollektivtrafiken ligger fortsatt på cirka 85 procent jämfört med före pandemin. I jämförelse med 2020 har utbudet av kollektivtrafik i Stockholms län minskat med cirka fem procent under 2023 och något ytterligare under 2024.
- Cykelnätet har byggts ut med 16 km under 2024. Det innebär att över 25 procent av det regionala nätet nu håller regional standard.

3.1.1 Befolkningsutvecklingen under året

År 2023 ökade befolkningen i Stockholms län med 14 794 personer, det motsvarade en ökning med 0,6 procent.³ Folkökningen i länet under 2023 var den svagaste på 18 år, men låg i linje med riket som hade den svagaste folkökningstakten på 22 år.⁴ Jämfört med övriga län hade Stockholm den största folkökningen i antal räknat och den tredje största procentuella folkökningstakten, näst efter Uppsala och Västerbottens län. Barnafödandet i länet var under 2023 det lägsta sedan år 2005. Vad gäller flyttströmmarnas utveckling fortsatte den inrikes nettoutflyttningen, vilket innebär att det var fler som flyttade ut från länet än in till länet från övriga Sverige. Senast inrikes flyttnettot var positivt i länet var år 2017.⁵

Utvecklingen under de tre första kvartalen av 2024 tyder på att folkökningen detta år blir större än år 2023. Det beror främst på att de flyktingar som kommit från Ukraina nu har möjlighet att folkbokföra sig och därmed kommer in i den officiella statistiken som invandrade år 2024. Barnafödandet verkar hamna på ungefär samma nivå år 2024 som år 2023. Inrikes flyttnettot blir negativt även 2024, dock mindre negativt än 2023. I antal räknat har Stockholmregionen den största folkökningen under årets tre första kvartal i jämförelse med samtliga andra län. Ser man till den procentuella folkökningstakten är det fortfarande bara Uppsala län och Västerbottens län som har en kraftigare folkökningstakt. Framför allt växer Stockholmsregionen på grund av att det föds fler barn än det dör gamla och att länet har en inflyttning från utlandet.

3.1.2 Utvecklingen på bostadsmarknaden

År 2023 färdigställdes fler bostäder än på 50 år i Stockholmsregionen. Detta till följd av ett högt antal påbörjade bostäder under åren innan dess. Under de senaste fem åren har 13 000 – 15 000 bostäder årligen påbörjats i länet, förutom år 2021 då antalet var nästan 19 000. Samtidigt har förändrade förutsättningar för bostadsbyggandet i form av inflation, ökade byggkostnader och oro i omvärlden lett till att antalet påbörjade bostäder minskat. Under 2023 minskade antalet påbörjade bostäder drastiskt med över 50 procent i jämförelse med första halvåret 2022. Sett till antal

³ Vid slutet av 2023 hade länet totalt 2 454 821 invånare

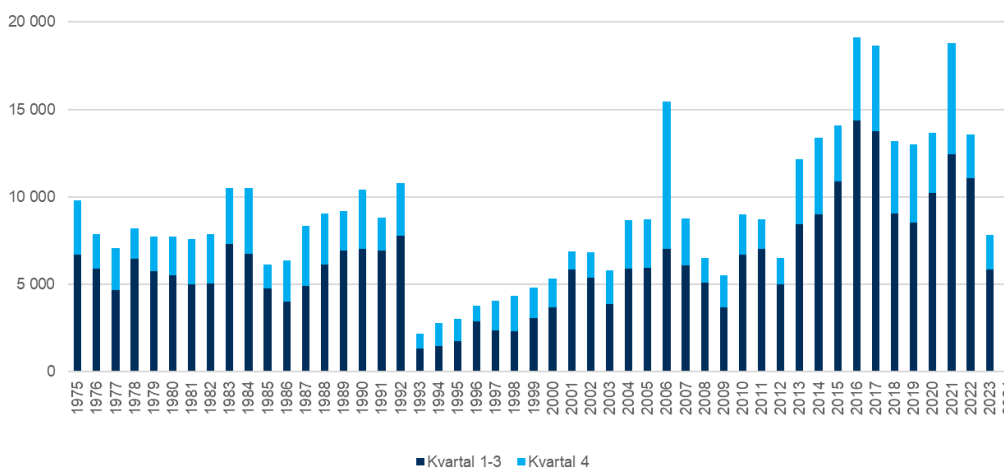
⁴ En svagare folkökning i länet var prognostiserad för 2023 men blev lägre än väntat på grund av nya rutiner där Skatteverket tagit bort folkbokförda personer som inte längre bor i Sverige. Dessa har tagits bort ur folkbokföringsregistret och registrerats som utvandrare.

⁵ Inrikes nettoutflytt var år 2023 2 543

bostäder var detta tapp i påbörjade bostäder det näst största som skett i Stockholmsregionen sedan 1975. Endast mellan 1992 och 1993 minskade bostadsbyggandet i en snabbare takt.

Under de första tre kvartalen av 2024 har bostadsbyggandet i Stockholmsregionen ökat med 12 procent i jämförelse med samma period 2023.⁶ Omkring 6 600 bostäder påbörjades under de tre första kvartalen av 2024 i jämförelse med 5 900 bostäder samma period år 2023. Antalet färdigställda bostäder var under de tre första kvartalen av 2024 cirka 7 600 bostäder.⁷ Att det skett en ökning av antal påbörjade bostäder under 2024 tyder på en liten återhämtning från förra årets historiska tapp. Enligt Boverkets prognos talar den ekonomiska utvecklingen för en vändning uppåt under 2025.⁸ Men enligt Länsstyrelsens prognoser kommer antalet färdigställda bostäder i länet ligga på en förhållandevis låg nivå under resterande delen av 2020-talet.⁹

Figur 1. Antal påbörjade bostäder i Stockholms län 1975–2024.¹⁰

Källa: SCB

Den svagare folkökningen och framtida befolkningsprognoser pekar på en långsammare befolkningsökning i Stockholms län än förväntat. Detta innebär att behovet av nya bostäder också bedöms lägre än tidigare.¹¹

⁶ Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) finns det en underskattning i statistiken för påbörjade bostäder mellan 20 och 60 procent beroende på kvartal, underskattningen är som störst för andra kvartalet. Efter ett år är underskattningen cirka 2 procent, vilket innebär att siffrorna för 2023 och bakåt har högre tillförlitlighet.

⁷ SCB, statistikdatabasen. Lägenheter i nybyggda hus efter region och hustyp. Kvartalsvis

⁸ Boverket Byggprognos analys, maj 2024

⁹ Länsstyrelsen Stockholm, Läget i länet - Bostadsmarknaden i Stockholms län 2024

¹⁰ Underlaget bygger på administrativa uppgifter, vilket innebär att byggherren har fått ett startbesked av kommun, det betyder inte att bygget har påbörjats. En uppskrivning med 10 procent har genomförts i antal påbörjade bostäder år 2024, i enlighet SCB:s metod.

¹¹ Region Stockholm, Regionledningskontoret, Ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen. Samrådsförslag april 2024

Däremot kvarstår utmaningen att ha en fungerande bostadsförsörjning som tillgodoser behoven som finns i länet, där utbudet av bostäder möter invånarnas möjligheter att efterfråga dem.

Region Stockholm har under året tagit fram en rapport om det så kallade marknadsdjupet för nyproducerade bostäder. Med marknadsdjup menas den köpkraftiga efterfrågan på nyproduktion. Studien visar att hushållen i Stockholms län har en potentiell köpkraftig efterfrågan på nyproduktion i länet på cirka 13 600 bostäder. Det innebär cirka 1 500 färre bostäder jämfört med studien som Region Stockholm genomförde år 2020, trots att befolkningen i länet ökat väsentligt sedan dess. Studien visar även att ensamstående hushåll med barn, och hushåll inom lägre inkomstgrupper, har en särskilt tuff bostadssituation på den privatägda bostadsmarknaden med ytterst begränsade möjligheter att efterfråga en nyproducerad bostad i länet.¹²

Som en del av studien om marknadsdjupet har en enkätstudie genomförts om viljan att bo i småhus. Resultatet visar att en betydande majoritet av de tillfrågade är positiva till att bo i flerbostadshus om samma fördelar som småhus kan uppnås. Lägenheter med småhuskvaliteter som till exempel uteplats och egen ingång, skulle sannolikt kunna nå en hög efterfrågan vid rätt geografiskt läge.¹³

3.1.3 Kollektivtrafikresandet i länet

Resandet i kollektivtrafiken ligger fortsatt på cirka 85 procent jämfört med före pandemin. När antalet resenärer minskar påverkar det förutsättningarna att bedriva trafik i den omfattning som tidigare gjorts. Under 2020 var utbudet av kollektivtrafik i Stockholms län det högsta någonsin. Antalet planerade sittplatskilometer var då 19,3 miljarder.¹⁴ Till 2023 har detta minskat med cirka fem procent och till 2024 har utbudet minskat ytterligare. Det saknas ännu helårsstatistik för 2024 men i oktober månad var det planerade utbudet nio procent lägre än samma månad 2020. Delar av denna minskning kan dock beror på att de nya tågen i tunnelbanan har färre sittplatser.¹⁵

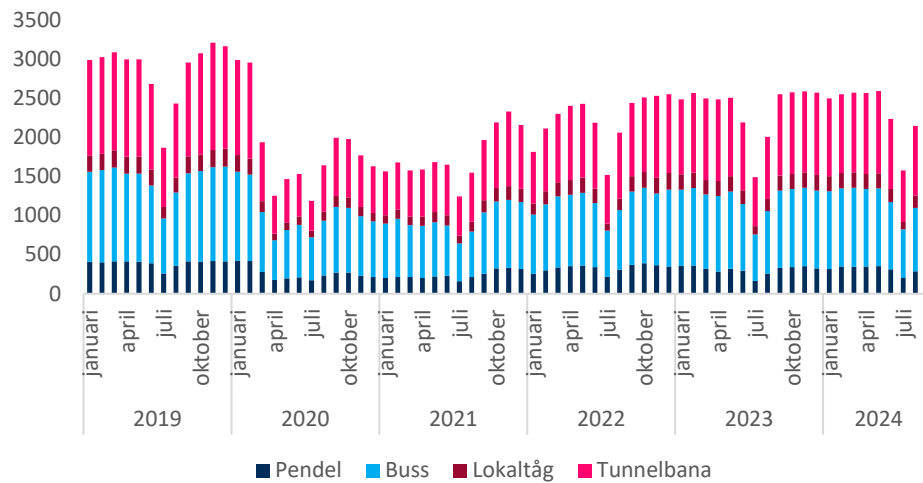
¹² Region Stockholm, Regionledningskontoret, Studie av efterfrågan för nya bostäder 2024

¹³ Region Stockholm, Regionledningskontoret, Studie av efterfrågan för nya bostäder 2024

¹⁴ Sittplatskilometer är ett mått som används för att beskriva kapaciteten i ett transportsystem. Det anger det totala antalet sittplatser som finns tillgängliga under de kilometer som fordonen i transportsystemet körs.

¹⁵ Region Stockholm, Trafikförvaltningen, Kollektivtrafikbarometern

Figur 2. Antal påstigande medelvardag per trafikslag i tusental

Källa: Trafikförvaltningen, Kollektivtrafikbarometern

Under 2023 var kollektivtrafikens marknadsandel av de motoriserade resorna återigen uppe på ungefär samma nivå som före pandemin. Under de första tre kvartalen av 2024 har marknadsandelen dock sjunkit tillbaka något. Från januari till september år 2024 låg kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna i genomsnitt på 47 procent vilket är en nedgång från 53 procent för samma period året innan.¹⁶ Adderas gång och cykel så har dessa trafikslag emellertid en marknadsandel på i genomsnitt 59 procent vilket i princip är detsamma som motsvarande period 2023. Då var marknadsandelen för dessa trafikslag i genomsnitt 60 procent. Biltrafikresandets andel har legat i stort sett konstant och på en nivå motsvarande den före pandemin.¹⁷

Statistik över biltrafikresandet i olika snitt visar att antalet fordonspassagerare håller sig relativt konstant eller har minskat något, trots befolkningsökningen.¹⁸ Majoriteten av fordonsrörelserna tycks ske inom länsgränsen men utanför de centrala delarna av stadskärnan.¹⁹

Ett utvecklat expressbussnät med god framkomlighet kan öka kapaciteten för personresor längs flera av länets hårdast trafikerade gator och vägar. Det kan också bidra till att öka kollektivtrafikens marknadsandel och stärka tillgängligheten mellan de regionala stadskärnorna. Uppföljningen av expressbusstrafiken år 2023 visar på en stark återhämtning och

¹⁶ Mätmetoden har ändrats från och med januari 2024 vilket kan påverka differensen mellan åren.

¹⁷ Region Stockholm, Trafikförvaltningen, Kollektivtrafikbarometern

¹⁸ Regioncentrum, Saltsjö-Mälarsnittet, trängselskattesnittet och Länssnittet att fordonstrafiken håller sig relativt konstant

¹⁹ Trafikverket, Trafiken på vägarna i Stockholms län – En tillståndsbeskrivning 2023

resandeutveckling på befintliga expressbusslinjer efter pandemin.²⁰ Av de åtgärder som identifierats i planen Åtgärdsvalsstudie (ÅVS) Expressbuss 2030 har nu 23 procent genomförts i syfte att öka kapaciteten och förbättra framkomligheten för expressbussarna.

År 2024 har arbetet med den regionala cykelplanen pågått i tio år och för att målen i planen ska nås krävs att andelen cyklister ökar ännu mer fram till år 2030. En grundläggande cykelinfrastruktur är viktigt för att andelen som cyklar ska kunna öka. Under 2024 har ytterligare 16 kilometer av det regionala cykelnätet byggts ut. Det innebär att mer än en fjärdedel av det 800 kilometer långa nätet nu är utbyggt enligt regional standard.

I uppföljningen för 2023 konstaterades det att järnvägens punktlighet på nationell nivå var den lägsta på tio år. Trafikanalys har bytt mätmetod vilket gör det svårt att jämföra tidigare år, men i myndighetens egen sammanställning för 2023 redovisas ytterligare försämringar av tågens punktlighet. Störst försämring i landet hade Stockholms län med en minskning med 5,6 procentenheter jämfört med 2022.²¹

3.2 En öppen, jämställd, jämlik och inkluderade region

Detta avsnitt fokuserar på årets utveckling inom arbetsmarknad, barn och ungas utbildning, befolkningens levnadsvillkor och hälsa samt trygghet. Sammantaget visar årets uppföljning följande:

- Läget på arbetsmarknaden har varit tufft under året. Arbetslösheten i länet ökade från 4,8 procent i slutet av 2023 till 5,5 procent i augusti 2024. I regionen finns cirka 35 000 personer som är långtidsarbetslösa, vilket innebär en ökning med 7,5 procent från förra året. Antal varsel om uppsägning ökade med 37 procent under årets nio första månader.
- Behörigheten till gymnasiet sjönk marginellt till 87,7 procent och 79,5 procent av eleverna slutförde gymnasiet inom tre år. Det finns en stark koppling mellan föräldrarnas utbildningsnivå och elevernas utbildningsresultat.
- Enligt en rapport framtagen av Region Stockholm har utrikes födda, särskilt kvinnor, generellt sett lägre sysselsättningsgrad och är ofta i mindre kvalificerade yrken med hög fysisk och psykisk belastning. Tidsbegränsade anställningar är vanligare bland unga och utrikes födda och leder i högre utsträckning till ekonomisk osäkerhet och ohälsa.
- Utsatthet för våldsbrott bland unga har minskat, men skillnader i upplevd trygghet kvarstår mellan unga tjejer och killar i länet. Invånarna i regionen känner en högre grad av pessimism inför framtiden.

²⁰ Region Stockholm, Trafikförvaltningen, Expressbussbokslut 2023

²¹ Trafikanalys, Punktlighet på järnväg 2023

3.2.1 Utvecklingen på arbetsmarknaden

Den svenska arbetsmarknaden har under året påverkats av den ekonomiska lågkonjunkturen och utvecklingen har varit svag. Flera län, särskilt i södra Sverige, har haft det tufft och arbetslösheten har ökat mer än genomsnittet i landet. Störst har ökningarna varit i storstadsregionerna där den konsumtionsberoende privata tjänstesektorn är stor.²² Enligt statistik från Statistiska centralbyrån (SCB BAS) arbetar 59 procent av den sysselsatta befolkningen i Stockholmsregionen inom den privata tjänstesektorn. I riket är motsvarande andel 45 procent.²³

Under de första nio månaderna av 2024 har arbetslösheten även i Stockholmsregionen ökat. I slutet av 2023 låg arbetslösheten på 4,8 procent, medan arbetslösheten i augusti 2024 var 5,5 procent. Nästan 35 000 personer i länet har varit utan arbete i 12 månader eller mer. Det innebär en ökning med cirka 7,5 procent i jämförelse med samma period förra året. Nationellt har antalet långtidsarbetslösa ökat med 4,6 procent under samma period.²⁴

Den månadsvisa statiken för varsel visar en uppgång av varsel under perioden januari till september 2024. Nästan 27 000 personer har varslats om uppsägning i länet under årets första nio månader.²⁵ Det innebär en ökning med 37 procent i jämförelse med samma period förra året. Det är till största delen verksamheter inom information och kommunikation, utyrning, fastighetsservice samt resetjänster och andra stödtjänster där personer varslats om uppsägning. Antalet varsel ger en indikation på hur arbetsmarknaden kan utvecklas framåt. Enligt Arbetsförmedlingen förväntas arbetsmarknaden vara svag under 2024, men gradvis återhämta sig under 2025.

3.2.2 Ungas utbildning och etablering under året

För att skapa en öppen, jämställd och inkluderande region är det viktigt att barn och unga har möjlighet att gå vidare till studier och arbete. Utbildning är en viktig skyddsfaktor för hållbara levnadsvillkor. En avslutad gymnasieutbildning minskar risken för arbetslöshet och ekonomisk utsatthet samt stärker ungas chanser att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället. Därför är det viktigt att stödja en trygg och kvalitativ skolgång samt underlätta övergången från studier till arbete.

²² Med konsumtionsberonde privat tjänstesektor avses bland annat handel, detaljhandel, restauranger och kaféer

²³ Statistiska centralbyrån (BAS) Statistiken över antalet sysselsatta per bransch, dagbefolkning, 15–74 år, kvartal 2 2024 (preliminär statistik)

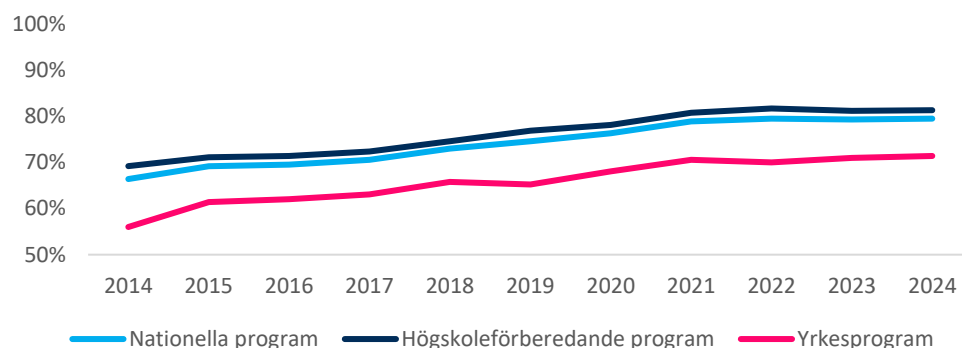
²⁴ Arbetsförmedlingen, Arbetsmarknadsläget kvartal 3 2024

²⁵ Enligt Arbetsförmedlingen leder ungefär 60 procent av alla varsel till uppsägning

Under läsåret 2023/2024 var 87,7 procent av eleverna i länet behöriga till gymnasieskolans nationella program, en liten minskning från 88,4 procent året innan.²⁶ Behörigheten varierar mellan kommunerna, från 77,3 till 96,5 procent.²⁷ En viktig faktor för elevers skolresultat är föräldrarnas utbildningsnivå. Över 70 procent av eleverna i årskurs nio läsåret 2023/2024 har föräldrar med eftergymnasial utbildning, och bland dessa är 93,2 procent behöriga till gymnasiet. För elever med föräldrar med högst förgymnasial eller gymnasial utbildning är motsvarande siffra 78,4 procent.²⁸ Antagningarna till gymnasiet visar att de högskoleförberedande programmen fortsätter bli mer populära, medan antagningarna till yrkesprogrammen minskar även 2024.²⁹

Andelen elever som slutförde gymnasieutbildning i någon av gymnasieskolans nationella program inom tre år var 79,5 procent år 2024, det är en liten ökning från föregående år. Störst andel fanns bland de som gick ett högskoleförberedande program, där 81,3 procent fullföljde sin utbildning. För elever på yrkesprogrammet var siffran 71,4 procent. Andelen som slutför gymnasiet inom tre år har stadigt ökat under en längre period.³⁰

Figur 3. Andel elever (%) med examen från gymnasieskolan inom 3 år, nationella program (totalt), högskoleförberedande program och yrkesprogram, examensår

Källa: Skolverket

Även om Stockholmsregionen under flera år har haft en positiv trend vad gäller andelen elever som klarar gymnasiet inom utsatt tid är skillnaderna mellan kommunerna inom länet även här stora. Senaste tio åren har skillnaderna mellan de fem högsta kommunerna och de fem lägsta kommunerna i länet ökat från 19 procentenheter till 30 procentenheter. De

²⁶ Med behörighet till gymnasieskolans nationella program avses behörighet att söka till ett yrkesprogram, vilket är den behörighet som kräver minst antal godkända betyg

²⁷ Skolverket, statistikdatabas, Behörighet till gymnasieskolan, Stockholms län, samtliga elever, samtliga huvudmän

²⁸ Skolverket, statistikdatabas, Grundskola - Slutbetyg årskurs 9, uppdelat per föräldrarnas högsta utbildningsnivå, läsåret 2023/2024

²⁹ Skolverket, statistikdatabas, Gymnasieskola - Antal elever som började 2011 eller senare, per program

³⁰ Skolverket, statistikdatabas, Gymnasieskola - Tidsserie genomströmning 3 år startläsåret: 2021/22

ökade skillnaderna beror på att de fem högsta kommunerna har förbättrat sina resultat samtidigt som de fem lägsta ligger på ungefär samma resultat.

Vid övergången från gymnasieskolan till arbetsmarknaden eller vidare studier var nästan 24 procent av ungdomarna som slutförde gymnasiet år 2020/2021 etablerade på arbetsmarknaden ett år senare. Nästan 52 procent hade börjat studera. Siffrorna skiljer sig beroende på program som eleverna har läst. Bland de som läst ett högskoleförberedande program var 18 procent etablerade på arbetsmarknaden och nästan 60 procent studerade ett år efter gymnasiet. För elever från yrkesprogrammen var nästan 47 procent i arbete och 21 procent studerade efter ett år. Flest elever som är etablerade på arbetsmarknaden inom ett år kommer från Fordons- och transportprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet samt Bygg- och anläggningsprogrammet.³¹

3.2.3 Folkhälsan i länet

Region Stockholms senaste Folkhälsorapport visar att befolkningen blir friskare och lever längre.³² En övergripande analys av vårdbehoven, genomförd under året, visar samma trend. Båda rapporterna visar att medellivslängden ökar, den självskattade hälsan förbättras och förtida dödlighet minskar över tid. En följd av den förbättrade folkhälsan är att befolkningen blir allt äldre. Detta ställer högre krav på hälso- och sjukvård samt omsorgen i länet. Under 2023 var medellivslängden i länet 85,4 år för kvinnor och 81,7 år för män, vilket är högt både nationellt och internationellt.³³

Däremot har länet stora skillnader i hälsa, som är systematiska och syns i både självskattad hälsa, sjuklighet och medellivslängd, bland annat mellan män och kvinnor samt mellan olika socioekonomiska grupper. Vid analys av medellivslängden efter geografiska områden med olika socioekonomiska förutsättningar syns stora variationer. Region Stockholm har tagit fram ett Livsvillkorindex som mäter sociala och ekonomiska förutsättningar i bostadsområden.³⁴ Genom att använda indexet går det att bland annat mäta skillnader i medellivslängd mellan områden i länet med högst respektive lägst socioekonomi. Variationerna i länet är cirka 3,7 år för kvinnor och 5,7 år för män mellan människor som bor i områden med högst respektive lägst socioekonomi.

Därtill finns stora skillnader i den arbetsrelaterade folkhälsan i länet. Region Stockholm har under 2024 tagit fram en arbetshälsorapport som

³¹ Skolverket, statistikdatabas, Gymnasieskola - Vad ungdomar gör efter gymnasieskolan

³² Region Stockholm, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Folkhälsorapport 2023

³³ [Politiska sammanträdeshandlingar Region Stockholm - Region Stockholm](#) Se bilaga 2.

³⁴ Livsvillkorindex mäter villkoren på nivån av Statistiska Centralbyråns (SCB) demografiska statistikområden (DeSO). Indexet visar områdestyper som går från 1 (mycket utsatt) till 6 (mycket välbärgat). Underlaget bygger på SCB:s data och definitioner baserat på befolkningen år 2021.

bland annat visar att högkvalificerade yrken domineras av personer födda i Norden, medan personer födda utanför Norden oftare återfinns i mindre kvalificerade yrken. Dessa yrken innebär ofta fysisk belastning, och många rapporterar kroppslig smärta, särskilt kvinnor inom vård- och omsorgsyrken.³⁵

Tidsbegränsade anställningar är vanligare bland kvinnor, unga, äldre och utrikes födda, särskilt de födda utanför Europa. Dessa anställningsformer är förknippade med högre grad av psykisk ohälsa och ekonomisk osäkerhet. Många med tidsbegränsade jobb upplever att de på grund av hälsoskäl inte kommer kunna fortsätta i sina yrken.

Rapporten visar även att vissa yrkesgrupper i högre utsträckning än andra avstår från hälso- och sjukvård samt tandvård på grund av ekonomiska skäl. Genomgående gäller detta mindre kvalificerade yrken, såsom snabbmats- och köksbiträden, vårdbiträden samt lastbils- och bussförare.³⁶

3.2.4 Ungas levnadsvanor och hälsa

Stockholmsenkäten är en undersökning som görs vartannat år för att kartlägga ungas levnadsvanor och hälsa.³⁷ Enkäten riktar sig till elever som går i grundskolans årskurs 9 och gymnasiet årskurs 2. Årets undersökning visar att tobaksrökning fortsätter att minska bland unga, både i länet och nationellt. Samtidigt ökar användningen av e-cigarett, vejpning och tobaksfritt snus, särskilt bland tjejer. Snus är fortfarande vanligare bland killar, men könsskillnaderna minskar gradvis. Trots förbudet mot försäljning av nikotinprodukter till personer under 18 år är tillgången hög. Nästan hälften av killarna och en tredjedel av tjejerna i årskurs 9 uppger att de köper sin tobak själva. Andelen varierar dock stort mellan kommunerna, från 12 till 78 procent.

Alkoholkonsumtionen bland unga fortsätter att minska, framför allt bland killar. På högstadiet avstår 70 procent av killarna och 57 procent av tjejerna från alkohol. Samtidigt uppger var femte tjej att hon dricker sig berusad minst en gång i månaden. I gymnasiet är andelen som avstår alkohol lägre, 40 procent av killarna och 35 procent av tjejerna, och en fjärdedel dricker sig berusade regelbundet.

När det gäller narkotika syns en liten minskning, även om användningen fortfarande är högre jämfört med resten av landet. Andelen elever i årskurs 9 som provat narkotika är 7 procent, medan det i gymnasiet årskurs 2 är 15 procent. Cannabis är den vanligaste drogen. En oroväckande trend är en

³⁵ Region Stockholm, Centrum för arbets- och miljömedicin, Arbetshälsorapport Stockholms län 2024

³⁶ Region Stockholm, Centrum för arbets- och miljömedicin, Arbetshälsorapport Stockholms län 2024

³⁷ Enkäten är framtagen av Stockholms stad och genomförs i alla kommuner i länet förutom Österåkers kommun. Länsstyrelsen i Stockholm tar fram kommunövergripande sammanställningar.

ökning av sniffning och boffning, särskilt bland gymnasieelever.³⁸ Idag uppger 12 procent av killarna och 13 procent av tjejerna att de någon gång sniffat eller boffat, jämfört med 5 respektive 3 procent år 2018. Lustgas är vanligast.

Spel om pengar är fortfarande betydligt vanligare bland killar än tjejer, och skillnaderna mellan könen ökar. En lägre andel tjejer spelar jämfört med tidigare, men samma mönster går inte att se bland killar. Bland de som spelar upplever dessutom en växande andel problem kopplade till sitt spelande.³⁹

3.2.5 Tryggheten i länet

Brottsutsatthet bland unga har minskat över tid inom flera områden. Andelen gymnasieelever som i Stockholmsenkäten uppger att de utsatts för misshandel eller personrån har halverats sedan år 2012, och liknande minskningar ses bland elever i årskurs 9. Andelen tjejer som uppger att de har varit utsatta för våldtäkt har ökat mellan 2014 och 2020 för att sedan minska år 2024. För killar som uppger att de varit utsatta för våldtäkt har siffrorna varit stabila på ungefär samma nivå de senaste tio åren. Brottsligheten bland unga är i stort oförändrad, men en positiv utveckling enligt enkäten är att färre killar uppger sig bära vapen, ha misshandlat någon eller begått personrån.

Skillnaden i upplevd trygghet är fortsatt stor mellan killar och tjejer. Fler killar än tjejer uttrycker att de känner sig trygga om de går ut sent på kvällarna i området där de bor. I årskurs 9 uppger 81 procent av killarna och 66 procent av tjejerna att de känner sig ganska eller mycket trygga. För gymnasieelever är siffrorna 85 respektive 70 procent.⁴⁰

Samtidigt visar Länsstyrelsens medborgarundersökning från 2023 att andelen otrygga är oförändrad jämfört med undersökningen från 2021. I ett längre perspektiv ökar dock otryggheten mer jämfört med för ett decennium sedan. De sammanhang och platser där flest upplever rädsla och otrygghet är i centrala Stockholm och i samband med resor i kollektivtrafiken. Nära hälften tror att tryggheten och tilliten kommer att försämrans. Andelen som tror att såväl integrationen som barns och ungas uppväxtvillkor kommer att försämrans ökar kraftigt jämfört med mätningen från 2021. Sammantaget visar undersökningen att pessimismen om framtiden ökat bland invånarna i länet och uppfattningen om länets utveckling är mer polariserad. Länsstyrelsens medborgarundersökning vänder sig till boende i Stockholms län i åldern 18–85 år.⁴¹

³⁸ Att sniffa eller boffa innebär att andas in gaser från sprayflaskor för att bli berusad

³⁹ Länsstyrelsen Stockholm, Stockholmsenkäten Stockholms län 2024

⁴⁰ Länsstyrelsen Stockholm, Stockholmsenkäten Stockholms län 2024

⁴¹ Länsstyrelsen Stockholm, Medborgarundersökning 2023

3.3 En ledande tillväxt- och kunskapsregion

Detta avsnitt fokuserar på frågor om sysselsättningen i länet, läget för näringslivet, investeringar i forskning och utveckling (FoU) och export samt besöksnäringen och den internationella tillgängligheten. Sammantaget visar årets uppföljning följande inom områdena:

- Sysselsättningsgraden har varit stabil på 79–80 procent under 2024. Kunskapsintensiva tjänster dominerar sysselsättningen: 54 procent av jobben och 71 procent av högutbildade arbetar inom denna sektor.
- Det har varit ett tufft år för näringslivet i regionen, konkurserna har ökat med 38 procent jämfört med förra året och nästan 3 000 företag gick i konkurs fram till september. Nyföretagandet minskade med 8 procent under perioden januari–september 2024 jämfört med samma period 2023.
- Företagens FoU-investeringar i Stockholms län stod för 34 procent av rikets totala FoU-investeringar 2021, men andelen har inte ökat sedan 2007. Direktinvesteringarna uppgick till 55 miljarder kronor 2023, med fokus på hälsa, finansiell teknologi (fintech) och energi.
- Antalet gästnätter i länet ökade med 1,1 procent mellan januari och oktober 2024 jämfört med samma period förra året.

3.3.1 Sysselsättningen i länet och läget för näringslivet

Utbildningsnivån i Stockholmsregionen har ökat över tid och är bland de högsta i jämförelse med andra europeiska storstadsregioner. År 2023 hade 58,8 procent av invånarna (25–64 år) en eftergymnasial utbildning.

Totalt var cirka 1,3 miljoner personer sysselsatta i Stockholms län i augusti 2024, varav nästan 980 000 var sysselsatta i näringslivet. Stockholms län har en högre andel sysselsatta i näringslivet än övriga Sverige. Trots att utvecklingen på arbetsmarknaden varit svag under 2024 har sysselsättningsgraden i regionen varit relativt stabil och legat på omkring 79–80 procent. Nivåerna har varit ungefär samma för kvinnorna som männen. Efter pandemin har sysselsättningsgraden för utrikes födda succesivt ökat. I augusti 2024 var den 70,7 procent, vilket är en hög nivå även i ett långsiktigt perspektiv. Sysselsättningsgraden för inrikes födda var vid samma tidpunkt 83,8 procent. Nivåerna under 2024 är dock något lägre än under motsvarande period förra året, vilket speglar den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden i regionen under 2024.⁴²

Kunskapsintensiva tjänster utgör den största delen av Stockholmsregionens sysselsättning, 54 procent. 71 procent av länets högutbildade arbetar inom

⁴² SCB, Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) 2024

kunskapsintensiva tjänster. Detta är högre än övriga storstadsregioner och Sverige som ligger på cirka 46 procent.

Trots att sysselsättningen varit relativt stabil under året finns det flera tecken på ekonomisk nedgång i näringslivet. Antalet konkurser i länet har under de första nio månaderna av 2024 ökat med 38 procent i jämförelse med samma period föregående år. Även i ett långsiktigt perspektiv är konkurserna många. Mellan januari och september år 2024 har nästan 3 000 företag gått i konkurs vilket är en ny högstanivå i ett tioårigt perspektiv. Antalet anställda drabbade av konkurser har fram till och med september 2024 varit 7 654.

Under 2024 har nyföretagandet sjunkit ytterligare. Under perioden januari-september har 14 381 nya företag startats vilket är en minskning med åtta procent jämfört med samma period förra året.

Genom enkätundersökningar frågar Konjunkturinstitutet svenska företag och hushåll om deras syn på ekonomin. Enligt mätningar har stämningen för företagen i regionen ökat något under 2024. Vid mätningen kvartal tre 2024 låg den på samma nivå som var under kvartal två år 2022. Handeln och tjänstesektorn är de branscher som utmärker sig med högst stämningsläge. Både byggsektorn och tillverkningsindustrin har gått ner sedan 2023 och har ett svagare stämningsläge än normalt.⁴³

Cirka 75 procent av de små- och medelstora företagen i Stockholmsregionen vill växa, vilket är i linje med andelen företag som vill växa i resten av Sverige. Cirka 40 procent av dem vill växa genom att både anställa och öka omsättningen. De små- och medelstora företagen i Stockholmsregionen (29 procent) såväl som i hela Sverige (31 procent) ser bristen på arbetskraft som det största hindret för tillväxt. Cirka 22 procent av Stockholmsregionens små- och medelstora företag upplever att lagar och myndighetsregler utgör ett stort hinder för deras tillväxt.⁴⁴

3.3.2 Investeringarna och exporten i regionen

Under 2023 var direktinvesteringarna i Stockholms län cirka 55 miljarder, detta är något mer än under 2022 (45 miljarder) men lägre än 2021 (71 miljarder). De branscher som hade flest investeringar var hälsa, fintech och energi.⁴⁵

Företagens investeringar i FoU är viktiga för en storstadsregion. De bidrar inte bara till företagens tillväxt och produktivitet utan ger också positiva

⁴³ Region Stockholm, Regionledningskontoret, Läget i Stockholmsregionen Arbetsmarknad och Näringsliv kvartal 3, 2024

⁴⁴ Tillväxtverket, statistikportal, länsuppdelad statistik Stockholm

⁴⁵ Stockholm Business Region, Stockholm Insights [Insights and Data on Stockholm: Statistics, Trends, and Reports](#)

spridningseffekter till andra delar av näringslivet i den region FoU-verksamheten är lokaliserad. Detta är också ett skäl till att många storstadsregioner runt om i världen arbetar aktivt med att attrahera FoU-investeringar. Företagen i Stockholmsregionen svarar för omkring 34 procent av näringslivets totala investeringar i FoU. Denna andel har i princip varit oförändrad sedan 2007. Västra Götaland sticker ut med en andel som är nästan lika stor (33 procent) trots att länet befolkningsmässigt är mindre. I Västra Götaland har andelen av rikets totala investeringar ökat kraftigt sedan 2007.⁴⁶

Tabell 2. Företagens investeringar i FoU mellan 2007–2021

	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2021	Förändring i procent 2007–2021
Stockholms län	27 147	26 350	28 713	33 467	37 941	39 737	39 182	45 843	69
Västra Götaland	17 231	18 932	19 462	18 767	23 365	34 777	40 920	45 122	162
Skåne	14 617	12 684	13 371	11 797	10 247	12 149	12 185	12 714	-13
Övriga Sverige	19 240	22 431	20 519	21 757	24 022	24 183	30 325	31 549	64

Källa: Regionledningskontoret

Ett av delmålen i RUFSS 2050 är att minst 4,5 procent av bruttoregionalprodukt (BRP) ska gå till FoU-investeringar (både offentliga och privata). År 2023 uppgick FoU-investeringarna till 3,51 procent av BRP, vilket innebär en minskning från 2021.

Det finns ingen uppdaterad regional exportstatistik. Senaste tillgängliga år är 2021. Då exporterade Stockholms län varor till ett värde av 302 miljarder kronor vilket motsvarar en femtedel av Sveriges varuexport. Störst varuexport har Västra Götalands län (350 miljarder kronor). När det gäller tjänsteexporten dominerar Stockholms län, då nästan hälften av Sveriges tjänsteexport genereras från länet.

År 2023 exporterade cirka 16 procent av alla små- och medelstora (SMF) företag i Stockholms län. Andelen SMF som exporterar har inte varit så låg sedan 2017. De län med högst andel SMF som exporterar är Örebro, Skåne och Värmlands län.⁴⁷

Även den totala godsmängden som går via Stockholms Hamnar har minskat, från 8,8 miljoner ton under 2022 till 7,4 miljoner ton 2023. Detta

⁴⁶ Region Stockholm, Regionledningskontoret, Stockholmsregionen i Sveriges ekonomiska geografi 2024

⁴⁷ Tillväxtverket, statistikportal, länsuppdelad statistik Stockholm

beror på den avtagande konjunkturen och minskad efterfrågan på importvaror, speciellt inom byggsektorn.⁴⁸

3.3.3 Brottlighet inom näringslivet

Säkerhet och trygghet har tillsammans med mindre korrupcion och ett öppet samhällsklimat varit en av Stockholmregionens konkurrensfördelar, men på senare år har känslan av trygghet minskat. Brottligheten påverkar både enskilda företag och samhället. Risken att utsättas för brott bidrar till en oro och rädsla som gör att företag avstår från viktiga investeringar. Det senaste året utsattes 36 procent av företagen i Sverige för något slags brott. Det motsvarar runt 120 000 företag. Mest utsatta för brott var företag inom handel, besöksnäring och byggbransch. Skadegörelse, stölder, snatterier, inbrott och bedrägerier stod tillsammans för 49 procent av brotten. Cyberbrotten utgjorde 6 procent medan 9 procent av brotten rörde trakasserier, hot, utpressning och våld. Ungefär 10 procent av företagen har avstått från investeringar på grund av oro eller utsatthet för brott.⁴⁹

I Stockholms Handelskammars näringslivspanel Status Sthlm ingår företag verksamma i Stockholms och Uppsala län. Dessa deltar regelbundet i korta undersökningar genomförda av Stockholms Handelskammare. I den senast publicerade rapporten från oktober 2024 uppger 27 procent av företagen att de någon gång har drabbats av konkurrens från företag som ägnar sig åt brottslig verksamhet. Samtidigt uppger 22 procent av företagen att de är osäkra på om de har blivit drabbade eller inte. Bland de företag som uppger att de har drabbats av konkurrens från kriminella aktörer anger de flesta att det handlat om ekobrott i stil med bedrägerier, skattebrott, redovisningsbrott och penningtvätt. Nästan lika många uppger att det handlat om arbetslivskriminalitet i form av bland annat användning av svart arbetskraft och lönedumpning. Cirka 16 procent av företagen i Stockholms- och Uppsalaregionen uppger att deras tillväxt hämmats av kriminell ekonomi.⁵⁰

3.3.4 Besöksnäringen i länet

En bransch som drabbades hårt av pandemin var besöksnäringen. Under 2021 påbörjades en återhämtning som fortsatt under 2022 och 2023. Antal gästnätter i Stockholms län var 2023 på samma nivåer som 2019, med drygt 15 miljoner gästnätter. Länet totala antal gästnätter mellan januari och oktober år 2024 var 13 139 011, vilket innebär en uppgång med 1,1 procent jämfört med samma period förra året. De allra flesta av dem bodde på hotell. De fem största marknaderna för besökare från utlandet till

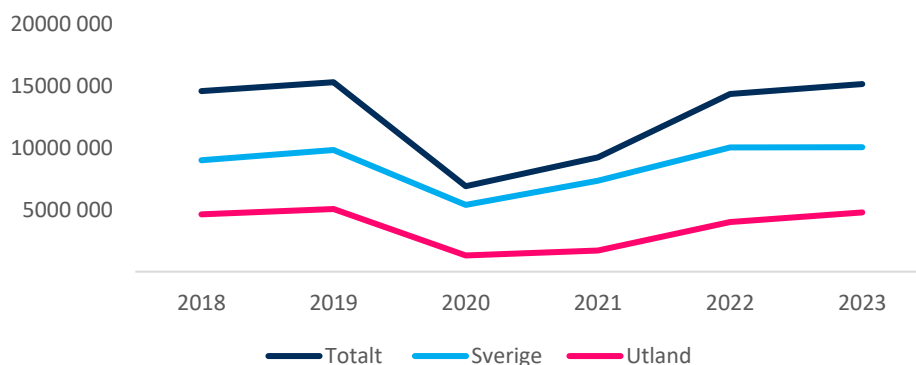
⁴⁸ Stockholms Hamnar. Färre fartyg via Stockholms Hamnar men fler passagerare ombord [pressmeddelande], 30 juni 2024 [Färre fartyg via Stockholms Hamnar men fler passagerare ombord - stockholmshamnar.se](https://www.stockholmshamnar.se)

⁴⁹ Svenskt Näringsliv, Brottsbarometern 2024

⁵⁰ Stockholms Handelskammare, Status Sthlm del 2 oktober 2024

Stockholmsregionen mellan januari och oktober 2024 var USA, Tyskland, Storbritannien, Norge och Finland.⁵¹

Figur 4. Antal gästnätter Stockholmsregionen mellan 2018–2023

Källa: Tillväxtverket

Efter covid-19-pandemin har tillgängligheten till flera europeiska flygplatser minskat. Arlanda är inget undantag och mellan åren 2018 och 2023 visar beräkningar att den internationella tillgängligheten till och från Arlanda minskat med 25 procent. Tillgängligheten har minskat till alla världsdelar, men mest till Asien och Europa. I relativa termer minskade tillgängligheten inrikes mer än tillgängligheten utrikes. Arlanda har en lägre tillgänglighet än majoriteten av jämförbara storstadsregioner i Europa. År 2023 stod Bromma flygplats för 35 procent av tillgängligheten inrikes i Stockholmsregionen, vilket är en minskning med sju procent sedan 2018.⁵² Under 2024 meddelade Braathens Regional Airlines (BRA) att de slutar flyga från Bromma från och med början av 2025. Detta innebär att Arlandas del av tillgängligheten inrikes kommer att öka ytterligare.

I uppföljningen för 2023 konstaterades det att järnvägens punktlighet på nationell nivå var den lägsta på tio år. I Trafikanalys senaste sammanställning redovisas ytterligare försämringar av tågens punktlighet och där Stockholms län hade den största försämringen i landet.⁵³ Punktligheten i järnvägssystemet visar att behoven av mer omfattande underhållsåtgärder och ett utvecklat transportsystem fortsatt är stor.

Vad gäller färjetrafiken har beläggning ombord på fartygen ökat men trots det har antalet färjepassagerare via Stockholms Hamnar minskat under

⁵¹ Tillväxtverket, statistikportal, Inkvartering gästnätter per län

⁵² Region Stockholm, Regionledningskontoret, Hur tillgänglig är Stockholmsregionen med flyg? Stockholmsregionens tillgänglighet 2023.

⁵³ Trafikanalys, Punktlighet på järnväg 2023

2023, till 6,9 miljoner (2022 var det 7,4 miljoner). Detta beror på att antalet fartyg i drift varit färre än föregående år.

3.4 En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

Detta avsnitt fokuserar på frågor om utsläpp, energiförsörjning och elektrifiering. Sammantaget visar årets uppföljning följande:

- Den senaste regionala utsläppsstatistiken från Nationella emissionsdatabasen visar en nedgång av växthusgaser med cirka fem procent år 2022 jämfört med 2021.
- De konsumtionsbaserade utsläppen är ungefär fem gånger större än de direkta.
- Transportsektorn står för 52 procent av länets utsläpp. Av detta står personbilar för den största andelen med 33 procent av de totala utsläppen. Elektrifieringen av personbilar går snabbt, men omställningen för lastbilar betydligt långsammare.
- Behovet av el ökar med 30 procent fram till början av 2030-talet. Begränsad elnätscapacitet är en utmaning för utbyggnaden av bland annat laddinfrastruktur.
- Den Europeiska kommissionens initiativ ”gröna given” syftar bland annat till ett klimatneutralt Europa. Initiativet har lett till ett antal regelverk som bedöms bidra till minskade utsläpp i Stockholmsregionen. Samtidigt går nationella styrmedel inom transportsektorn i motsatt riktning och riskerar att öka utsläppen.

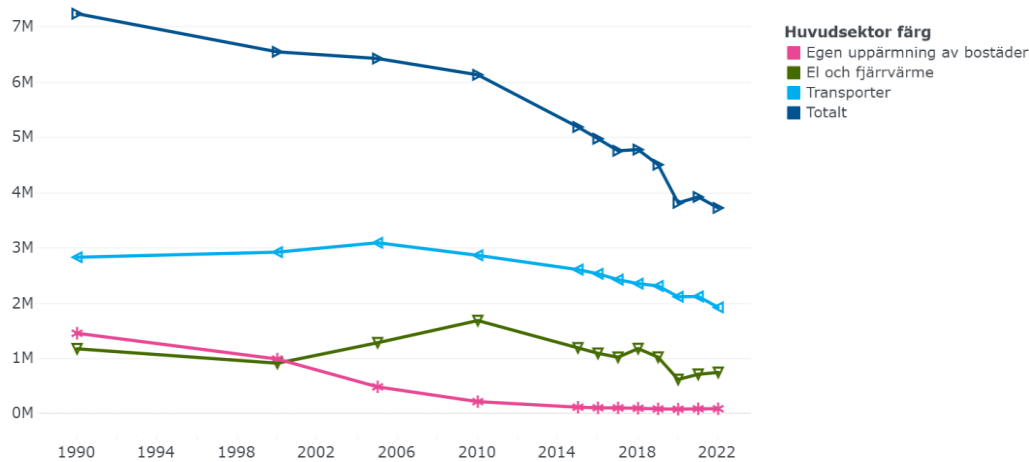
3.4.1 Utsläppen i länet

Enligt koldioxidbudgeten för Stockholms län måste koldioxidutsläppen minska med 12 procent per år.⁵⁴ Koldioxidbudgeten visar den mängd som mest kan släppas ut för att uppfylla länets del av Parisavtalet. Den senaste regionala utsläppsstatistiken från Nationella emissionsdatabasen visar en nedgång av växthusgaser med cirka fem procent år 2022 jämfört med 2021. Nationell preliminär statistik för 2023 indikerar en ännu lägre nedgång i utsläppen mellan 2022 och 2023. Minskningen i utsläpp är ännu långt ifrån den som är nödvändig för att uppfylla länets del av Parisavtalet.⁵⁵

⁵⁴ Region Stockholm, Koldioxidbudget för Stockholms län 2024

⁵⁵ Naturvårdsverket, Sveriges utsläpp och upptag av växthusgaser

Figur 5. Utsläpp av växthusgaser per huvudsektor, Stockholm län 1990–2022

Källa: SMHI, Nationella emissionsdatabasen

Det finns mycket som görs och kan göras av Stockholmsregionens aktörer för att minska klimatpåverkan, men det pågår också mycket i vår omvärld som påverkar hur målet om resurseffektivitet, resiliens och klimatpåverkan kan nås. Oroligheter i vårt närområde skapar nya förutsättningar, bland annat när det gäller energiförsörjning. Efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har EU genomfört en rad åtgärder för att minska beroendet av rysk naturgas, men också minska den totala energianvändningen inom EU.⁵⁶

Inom EU har arbetet med den så kallade gröna given lett till ett antal regelverk som håller på eller kommer att implementeras. Genomförandet av regelverken bedöms bidra till minskade utsläpp i Stockholmsregionen, men samtidigt kommer det innebära en administrativ börda för både företag och offentlig verksamhet.⁵⁷ Några exempel på dessa regelverk är Corporate Sustainability Reporting Directive⁵⁸ (CSRD), EU-taxonomin⁵⁹ och Direktivet om byggnaders energiprestanda⁶⁰ (EPBD).

Det senaste årets föreslagna och beslutade förändringar av nationella styrmedel inom transportområdet bedöms, tvärt emot EU-politiken, sammantaget öka utsläppen från framför allt transportsektorn.⁶¹ Detta handlar om förändringar i reduktionsplikten, sänkta skatter för bensin och diesel och avveckling av klimatbonus vid köp av elbil. För

⁵⁶ [REPowerEU](#)

⁵⁷ Region Stockholm, Regionledningskontoret, EU:s klimatregelverks betydelse för aktörer i Stockholmsregionen 2024

⁵⁸ CSRD är ett EU-direktiv som syftar till att stärka företagens hållbarhetsrapportering.

⁵⁹ EU-taxonomin är ett regelverk som hjälper till att klassificera miljömässigt hållbara ekonomiska investeringar.

⁶⁰ EPBD är ett EU-direktiv som syftar till att effektivisera energianvändningen i byggnader i Europa.

⁶¹ Länsstyrelsen Stockholm, Uppföljning av miljömålen i Stockholms län 2023

Stockholmsregionen, där de största utsläppen kommer just från transportsektorn, innebär detta att det blir en än större utmaning att minska utsläppen i regionen.

3.4.2 Klimatpåverkan från konsumtion

I den officiella statistiken för utsläpp av växthusgaser ingår inte de konsumtionsbaserade utsläppen, den klimatpåverkan som konsumtionen bidragit till både i och utanför länet. De konsumtionsbaserade utsläppen beräknas vara runt fem gånger större än de direkta.⁶² Det är därför viktigt att jobba vidare med att minska utsläpp från konsumtion. Många av länets kommuner jobbar med att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Till exempel genom att ställa krav i upphandlingar eller om hur måltider inom de kommunala verksamheterna hanteras. En del kommuner jobbar också med informationsspridning och kampanjer riktade mot invånare i kommunen i syfte att främja konsumtionsmönster med lägre klimatpåverkan.⁶³

3.4.3 Transportsektorns utsläpp och ökat behov av el

Transportsektorn står för de största utsläppen av växthusgaser i Stockholmsregionen med 52 procent av de totala utsläppen 2022. Av detta står personbilar för den största andelen med 33 procent av de totala utsläppen.

Elektrifieringen har en central roll i omställningen av transportsektorn och förutsättningar för att uppfylla länets del av Parisavtalet. För personbilar går omställningen i regionen snabbt. År 2023 stod elbilar för 44 procent av den totala nyförsäljningen och el- och laddhybrider stod för 32 procent.⁶⁴ Från 2022 till 2023 ökade andelen laddbara personbilar i länets personbilsflotta från 23 procent till 28 procent.⁶⁵ När det gäller elektrifiering av transportfordon går det mer långsamt. Eldrift utgör endast omkring 6 procent av de lätta lastbilarna och 0,7 procent av de tunga lastbilarna. Detta kan jämföras med 4 procent respektive 0,5 procent året innan.⁶⁶

⁶² Region Stockholm, Regionledningskontoret, Klimatläget i Stockholmsregionen 2022

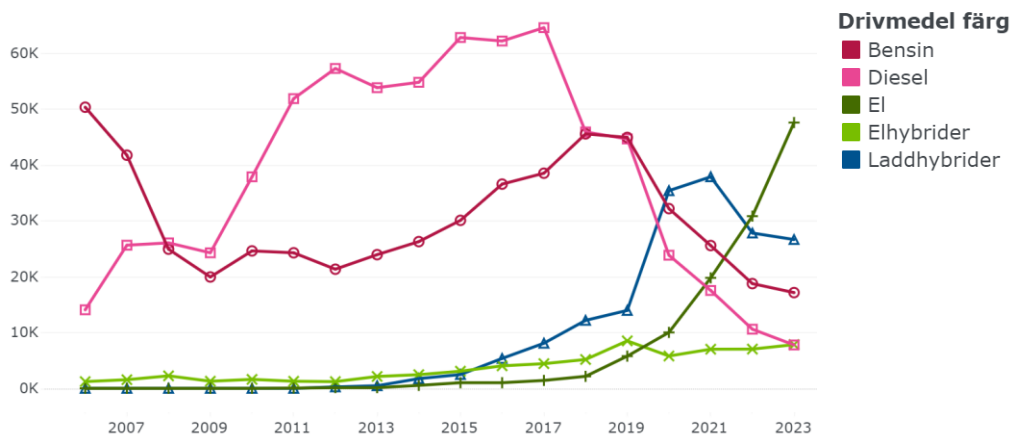
⁶³ Region Stockholm, Regionledningskontoret, Vart är kommunerna på väg? Uppföljning av klimatarbetet i Stockholmsregionens kommuner juli 2022-juli 2024

⁶⁴ SCB, Nyregistrerade personbilar efter region, drivmedel och månad

⁶⁵ Trafikanalys, Fordon på väg

⁶⁶ Trafikanalys, Fordon på väg

Figur 6. Nyregistrerade personbilar efter drivmedel, Stockholms län 2006–2023

Källa: SCB

Elektrifieringen ställer krav på kapaciteten i elnäten. Behovet av el och eleffekt ökar i takt med att Stockholmsregionen växer och fordonsflottan elektrifieras. Till början av 2030-talet bedöms eleffektbehovet i länet öka med 1 400 MW till cirka 6 200 MW. Det är en ökning med 30 procent relativt dagens nivå, vilket är i samma storleksordning som hela Stockholms stads effektbehov en kall vinterdag. En begränsande faktor för etablering av laddpunkter kan vara kapaciteten i elnätet på den efterfrågade platsen. Fordonsladdning innebär särskilda utmaningar för elsystemet, särskilt vad gäller så kallade snabbaddare som är effektkrävande.

För att möta de långsiktiga utmaningarna i länets elförsörjning har Region Stockholm och Länsstyrelsen i Stockholm initierat samverkansforumet REST (Regionalt Elförsörjningsforum i Stockholm). Enligt REST är den största utmaningen i närtid att öka elnätskapaciteten.⁶⁷ Stockholms län är beroende av tillförsel av el utifrån och för att öka överföringskapaciteten behöver stam- och regionnätet förstärkas och byggas ut. I länet pågår två stora utbyggnadsprojekt: Stockholms ström och Storstockholm väst. Omkring år 2030 förväntas de nödvändiga nätförstärkningarna vara klara och överföringskapaciteten kan då öka i takt med behovet. REST har under 2024 inlett dialoger med länets kommuner, som är nyckelaktörer för att utbyggnadsprojekten ska kunna genomföras.

3.4.4 Klimatpåverkan från byggd miljö

Hur Stockholmsregionen byggs och planeras har stor betydelse för om utsläppen från växthusgaser kan minska. Byggnation innebär stora indirekta utsläpp genom produktion och transport av de material som används i byggprocessen. Betong, andra cementbaserade produkter och stål är material som står för mycket av utsläppen.⁶⁸ Det är också en utmaning

⁶⁷ REST, Elförsörjning i Stockholms län – En lägesbild av kapaciteten för samhällets elektrifiering 2023

⁶⁸ Region Stockholm, Regionledningskontoret, Klimatläget i Stockholmsregionen 2022

att minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som Stockholmsregionens befolkning ökar och därmed även behovet av bostäder, lokaler och infrastruktur. För detta behövs ett strategiskt arbete med förändrat sätt att bygga och planera.

Klimatarena Stockholm är ett gemensamt initiativ av Region Stockholm och Länsstyrelsen Stockholm, där fokus ligger på bygg- och anläggningssektorn. Inom arenan samarbetar företag, kommuner och akademi för att påskynda klimatomställningen. Under 2024 har samarbetet inom Klimatarena Stockholm bland annat resulterat i olika vägledningar och guider, exempelvis en guide för cirkulärt byggande i markanvisningar, beräkningsanvisningar för klimatpåverkan från nybyggnations- och renoveringsprojekt samt svar på olika återbruksmyter.

Hur byggda miljöer placeras i förhållande till hållbara transportmöjligheter har även stor betydelse för klimatpåverkan. Den regionala utvecklingsplaneringen för Stockholmsregionen bygger på en strategisk inriktning om att regionen ska utvecklas till en mer flerkärnig region. Åtta regionala stadskärnor har pekats ut, som tillsammans med den centrala regionkärnan, ska utvecklas till attraktiva och klimat- och resurseffektiva stadskärnor. De regionala stadskärnorna ligger nära knutpunkter för till exempel fjärr- och kollektivtrafiken eller flyget. Detta gör att invånarna får närmare till bland annat utbildning, vård, service, arbete, nöjen, kultur, idrott och rekreation. Det minskar i sin tur behovet av resor och av att pendla. I kombination med att hållbara resealternativ tillgängliggörs bidrar utveckling av de regionala stadskärnorna till minskade växthusgasutsläpp.

4. En internationell utblick

Detta kapitel innehåller en jämförande analys av hur Stockholmsregionen står sig i förhållande till andra storstadsregioner. Analysen bygger främst på statistik från den europeiska databasen Eurostat, men regionens placering i några internationella index redovisas också.

Enligt RUFSS 2050 ska planen följas upp genom internationella jämförelser. Syftet är att se hur Stockholmsregionen presterar i förhållande till andra europeiska regioner. Jämförelserna utgår från regionens fyra långsiktiga mål och genomförs årligen med ett urval av europeiska jämförelseregioner.

4.1 Stockholmsregionen i jämförelse med andra storstadsregioner

I den internationella jämförelsen jämförs Stockholmsregionen med tio andra europeiska storstadsregioner: Oslo, Helsingfors, Köpenhamn, Berlin, Amsterdam, Dublin, Paris, München, Barcelona, London/Milano.⁶⁹

Tabellen på nästa sida visar hur Stockholmsregionen presterar inom flertalet områden. Ju högre placering desto bättre. I jämförelse med de andra europeiska storstäderna har Stockholmsregionen sina styrkor inom arbetsmarknad, näringsliv, utbildning och hälsa. Av de elva regionerna har Stockholms län högst sysselsättningsgrad och utbildningsnivå. Länet har även hög medellivslängd, låg ungdomsarbetslöshet och stor andel som arbetar inom kunskapsintensiva sektorn. Endast Dublin har en högre andel anställda inom denna sektor.

År 2021 hade Stockholmsregionen den tredje största folkökningen bland de jämförda regionerna. År 2022 hade Stockholms län i stället den tredje lägsta befolkningstillväxten. Detta berodde på att andra storstadsregioner hade en ovanligt hög befolkningstillväxt, troligen på grund av kriget i Ukraina. I Berlin, som hade den största ökningen år 2022, bidrog ett stort antal flyktingar från Ukraina till folkökningen.⁷⁰ I Stockholmsregionen ökade befolkningen under samma period i ungefär samma takt som året innan. De flyktingar som fick uppehållstillstånd i Sverige enligt massflyktsdirektivet folkbokfördes inte och räknades därför inte med i de officiella siffrorna för Stockholmsregionens folkökning.

Stockholmsregionen presterar jämförelsevis sämre inom turism och internationell tillgänglighet. Antalet flygpassagerare är färre likaså utländska gästnätter på turismboende. Bredbandstillgängligheten är lägre än i många andra storstadsregioner, vilket kan bero på länets struktur med

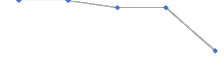

⁶⁹ I några jämförelser ingår Milano i stället för London. Detta till följd av att London slutat rapportera in värden efter att de lämnat Europeiska unionen.

⁷⁰ [1.1 million arrivals of people from Ukraine in 2022 - German Federal Statistical Office](#)

en stor andel landsbygd. I Amsterdam, som toppar listan, har 99 procent av invånarna tillgång till bredband.

Under pandemin var ett minskat antal flygpassagerare, färre utländska besökare och högre arbetslöshet gemensamma trender i alla europeiska storstäder. Sedan dess har en återhämtning skett, och Stockholmsregionens ranking har förblivit oförändrad trots en positiv utveckling i regionen. År 2023 var utländska gästnätter uppe i samma nivåer som före pandemin för flertalet av storstadsregionerna. Senast tillgängliga statistik över antalet flygpassagerare avser år 2022. Då var resandet inte riktigt uppe i samma nivåer som före pandemin.

Tabell 3. Stockholmsregionens placering i jämförelse med tio europeiska storstadsregioner

Indikatorer från Eurostat	Senaste		Placering	Trend Fem senaste placeringar	Högst placerad
	År	Värde			
Antal flygpassagerare	2022	19 494	9 av 11		Paris
Hushåll med tillgång till bredband	2021	93.5%	7 av 9		Amsterdam
Utländska gästnätter på turistboende	2023	5 075 854	9 av 11		Barcelona
Sysselsättningsgrad 20-64 år	2023	85.2%	1 av 11		Stockholm
Unga som varken studerar eller arbetar 15-24 år	2023	4.9%	2 av 11		Amsterdam
Medellivslängd	2022	84.0	2 av 11		Paris
Folkökning, procent	2022	1.0%	9 av 11		Berlin
Bruttoregionalprodukt, BRP	2022	56 700	6 av 10		Dublin
Högskoleutbildade, 25-64 år	2022	58.8%	1 av 11		Stockholm
Investeringar i forskning och utveckling (FoU), andel av BRP	2021	3.6%	3 av 7		München
Anställda inom forskning och utveckling (FoU)	2021	35 348	6 av 9		Paris
Anställda inom teknologi och kunskapsintensiv sektor	2022	11.5%	2 av 11		Dublin

Källa: Eurostat

4.2 Regionens placering i internationella index

Region Stockholm bevakar årligen Stockholmsregionens placeringar i internationella index. Syftet är att få en uppfattning om hur andra aktörer

bedömer regionens konkurrens- och attraktionskraft, inom områden som ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.

Inför uppföljningen för 2024 har en översyn av flera internationella index gjorts. Resultatet visar på flera brister i hur mätbarheten fungerar. Att skapa index är ofta förknippat med svårigheter, eftersom det kan vara svårt att omvandla abstrakta koncept och begrepp till konkreta mått. Detta kan göra att mätmetoderna blir svåra att förstå och ibland otillförlitliga. I många fall kan metoderna också variera mellan år, vilket gör det svårt att följa utvecklingen över tid. Trots detta kan resultatet från flera index tillsammans ge en övergripande bild av regionens styrkor och svagheter jämfört med andra städer och regioner.

I tabellen nedan redovisas de index som bedöms vara mest relevanta för att ge en övergripande och sammanvägd bild av regionens placering i förhållande till andra städer inom ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.⁷¹

Tabell 4. Stockholmsregionens placering i ett antal internationella index

Internationell ranking	Placering	Högst rankad	År	Förändring senaste mätning
EU:s regionala konkurrenskraftsindex	6 av 242	Utrecht	2022	-5
Corporate Knights Sustainable Cities Index	1 av 70	Stockholm	2023	0
Oliver Wyman Urban Mobility Index	3 av 65	Helsingfors	2023	-1
The Economist Liveability Index	42 av 173	Wien	2024	+1
EU Regional Social Progress Index	3 av 242	Helsinki-Uusimaa	2024	Ny metod, ej jämförbar
Saffron City Brand Barometer	22 av 100	New York City	2023	Ny metod, ej jämförbar

Stockholmsregionen har generellt en bra placering i de flesta av ovan index och utmärker sig positivt inom alla hållbarhetsdimensioner. Till exempel har Corporate Knights två år i rad utsett Stockholm till världens mest hållbara stad, och enligt Oliver Wyman Urban Mobility Index har regionen en kollektivtrafik i världsklass. Stockholm rankas också högt i EU Regional Social Progress Index, som mäter social utveckling och livskvalitet i europeiska storstadsregioner. Där har Stockholmsregionen den tredje högsta livskvaliteten i Europa, efter Helsingfors och Mitt Jylland. Däremot rankas Stockholm lägre i The Economist Liveability Index, publicerat av Economist Intelligence Unit (EIU). Anledningen anges vara en försämrad stabilitet, delvis till följd av en ökad förekomst av våldsbrott.

I ett index som rankar de starkaste varumärkena för att locka internationell turism framhålls Stockholm för sin urbana miljö. Trots detta är regionen

⁷¹ The Arcadis Sustainable Cities Index, Mercer Quality of Living Ranking och Mercer Cost of Living Ranking har exkluderats på grund av brister i mätbarheten. Vidare har The Regional Innovation Scoreboard och The Economist Safe City Index exkluderats eftersom samma variabler återfinns i andra index som exempelvis EU:s regionala konkurrenskraftsindex.

inte med bland de 20 främsta, där städer som New York, Tokyo, London, Paris och Barcelona finns med.

Enligt Newsweeks globala ranking av världens bästa sjukhus, placerar sig Karolinska sjukhuset på sjunde plats. Därtill finns Karolinska institutet och Kungliga Tekniska Högskolan med bland de 100 bästa universiteten i världen.

5. Nyckelområden för kommande år

Stockholmsregionen är Sveriges tillväxtmotor och en central drivkraft för landets ekonomiska utveckling. Regionens näringsliv är starkt och jämfört med övriga län har Stockholm den största folkökningen i antal räknat och den tredje största procentuella folkökningstakten. Internationellt står Stockholm sig väl och rankas högt i flera globala jämförelser.

Men trots sina styrkeområden kan regionens framgång inte tas för given. Den internationella konkurrensen mellan storstadsregioner är hård och förutsättningarna kan snabbt förändras. För att säkerställa att Stockholmsregionen förblir en av Europas mest attraktiva storstadsregioner har sex nyckelområden identifierats som särskilt viktiga att prioritera.

Snabba på omställningen för minskad klimatpåverkan

Trots att utsläppen av växthusgaser i Stockholmsregionen har minskat är nivåerna fortfarande för höga för att regionen ska kunna uppfylla sin del av Parisavtalet. Detta utan att ens räkna med de konsumtionsbaserade utsläppen, vilka uppskattas vara fem gånger högre än de direkta utsläppen. Vägen mot måluppfyllelse är därmed fortfarande lång. Effekterna av klimatförändringarna, till exempel i form av översvämningar och värmeböljor, är redan kännbara vilket både påverkar och ställer ökade krav på samhällets verksamheter och infrastruktur.

För att klara omställningen är det viktigt att elförsörjningen säkras. Transportsektorn är den största utsläppskällan i regionen, där personbilar utgör den största andelen. Därför måste åtgärder för att främja kollektivtrafik, gång och cykel intensifieras, samtidigt som elektrifieringen av transportsektorn skyndas på. Bygg- och anläggningssektorn är ytterligare en stor utsläppskälla. När regionen ska växa och invånarna blir fler är cirkulärt byggande avgörande för att minska klimatpåverkan i stadsutvecklingen. Genom att använda befintliga byggnader mer optimalt och öka återanvändningen av material och resurser vid både om och nybyggnation kan regionen ta ett viktigt steg mot ett mer hållbart samhälle.

Minska de inomregionala skillnaderna i livsvillkor

Skillnaderna i livsvillkor går att mäta genom bland annat deltagande på arbetsmarknaden, utbildningsnivån bland befolkningen, skolresultat bland barn och unga och i folkhälsa i länet. Mot bakgrund av dessa faktorer finns stora variationer inom länet. Skillnaderna finns både mellan stad och landsbygd samt mellan socioekonomiskt sköra och starka områden. Bland annat visar årets uppföljning stora skillnader i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper i länet, skillnader som är systematiska och syns i både självs kattad hälsa, sjuklighet och medellivslängd. Samtidigt visar trygghetsundersökningar att både den allmänna oron för utvecklingen i samhället och pessimismen om framtiden ökat bland invånarna i länet.

Uppfattningen om länets utveckling är alltmer polariserad. Resultatet av årets uppföljning visar att utvecklingen i flera avseenden fortsätter gå åt fel håll och att skillnaderna därmed ökar, till exempel när det gäller andelen elever som klarar gymnasiet inom utsatt tid. Dessa frågor är centrala, inte bara för invånarna som lever och bor i regionen, utan också för Stockholmsregionens tillväxt och utveckling. De kan påverka vår attraktionskraft, vårt näringslivsklimat och vår framtida konkurrenskraft. Att minska dessa klyftor är därför avgörande för en hållbar och inkluderande utveckling.

Stärk kompetensförsörjningen och inkludera fler på arbetsmarknaden

Kompetensförsörjningen i Stockholmsregionen är en stor utmaning för regionens utveckling. Behovet växer inom flera branscher, vilket bekräftas av prognoser från både SCB och Arbetsförmedlingen. Samtidigt innebär den demografiska utvecklingen i länet en förändrad försörjningskvot, där färre invånare ska försörja fler. Detta ställer särskilt höga krav på kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården samt omsorgen. Den rådande lågkonjunkturen har försvagat arbetsmarknadsutvecklingen och lett till en växande arbetslöshet, särskilt bland långtidsarbetslösa. Årets uppföljning visar dessutom att antagningarna till gymnasieskolans yrkesprogram fortsätter att minska även i år, en utveckling som riskerar att förvärra bristen på arbetskraft inom flera viktiga sektorer. Samtidigt sker en strukturomvandling inom vissa branscher, bland annat inom teknologi- och IT-sektorn, där den snabba utvecklingen av AI förändrar kompetensbehoven.

För att möta utmaningarna på arbetsmarknaden och stärka Stockholmsregionens konkurrenskraft är det viktigt att tillgången till yrkesutbildningar i länet säkras och att attraktionen till dessa ökar. Utbildningarna behöver dessutom bättre matcha arbetsmarknadens förändrade behov och kompetenskrav. Det är också viktigt att attrahera och behålla internationell talang och kvalificerad arbetskraft. Genom att skapa attraktiva förutsättningar för talang från hela världen kan regionen ytterligare säkra tillgången till nödvändig kompetens och driva innovation och tillväxt samtidigt som ny teknik kan bidra med nya möjligheter inom kompetensförsörjningen.

Verka för en bostadsförsörjning som bättre möter invånarnas behov

Trots att folkökningstakten väntas avta kommer befolkningens mängden i Stockholmsregionen att fortsätta växa. Bostadsmarknaden har under lång tid varit ansträngd, och de senaste årens ekonomiska utveckling har ytterligare försvårat förutsättningarna för bostadsbyggandet. Fjolårets tapp i antalet påbörjade bostäder var det näst största som skett i Stockholmsregionen sedan 1975. Endast mellan 1992 och 1993 minskade

bostadsbyggandet i en snabbare takt. Årets uppföljning visar tecken på en viss återhämtning, men antalet färdigställda bostäder förväntas fortsätta vara lågt under resten av 2020-talet. Parallellt har Stockholmsregionen haft en större inrikes utflyttning än inflyttning sedan 2018, och var femte flytt från länet motiveras av bostadsrelaterade skäl. Bristen på bostäder påverkar därmed inte bara de enskilda hushållen utan även regionens tillväxt och attraktionskraft. Majoriteten av länets hushåll har inte finansiella förutsättningar att efterfråga nyproducerade bostäder och särskilt svårt är det för ensamstående föräldrar och låginkomsthushåll.

Det behövs en kraftsamling för att öka tillgången till bostäder i länet. Åtgärder behövs för att stimulera nyproduktion. För att möta behoven behövs också nya lösningar för att optimera användandet av det befintliga beståndet.

Säkerställ ett mer robust och pålitligt transportsystem

Det är av största betydelse att all infrastruktur fungerar – till, från och inom regionen. För att möta framtidens behov och behålla konkurrenskraften måste Stockholmsregionen ha ett transportsystem som är robust, pålitligt och hållbart. Arlanda flygplats spelar en central roll för Sveriges ekonomi och regionens näringslivsutveckling, men dess internationella tillgänglighet är lägre än i många andra europeiska storstadsregioner. Den internationella tillgängligheten via Arlanda är avgörande för Stockholmsregionens attraktionskraft och näringslivets globala konkurrensförmåga. Samtidigt finns ett ansvar att minska utsläppen i linje med Parisavtalet. Detta ställer krav på åtgärder som påskyndar övergången till mer hållbara flygresor, exempelvis genom utveckling av fossilfria flygbränslen och elektrifiering av kortdistansflyg. Dessutom behövs bättre tillgång till hållbara och prisvärda transportalternativ till och från flygplatsen. Senaste åren har det även varit flera störningar i spårtrafiken och punktligheten på järnvägen i Stockholms län har ytterligare försämrats. Dessutom finns det en stor underhållsskuld som riskerar att förvärra situationen, både i spårsystemet som i vägnätet.

Parallellt står kollektivtrafiken inför utmaningar. Resandet är fortfarande lägre än före pandemin, vilket påverkar biljettintäkterna och förutsättningarna att upprätthålla trafik i den omfattning som tidigare gjorts. Förutsättningarna att öka kollektivtrafikens marknadsandelar försvåras därmed ytterligare.

För att Stockholmsregionen ska fortsätta vara en attraktiv och konkurrenskraftig storstadsregion krävs långsiktiga investeringar i infrastrukturens underhåll, utveckling och tillgänglighet. Endast genom att säkerställa ett robust, tillgängligt och hållbart transportsystem kan regionen fortsätta vara en motor för Sveriges tillväxt.

Säkra energiförsörjningen för ökad elektrifiering

Situationen för elförsörjningen i Stockholmsregionen är tidvis ansträngd och väntas bli mer utmanande i takt med att regionen växer. Behovet av el ökar inom flera sektorer, särskilt inom transportsektorn, där en snabb elektrifiering av fordonsflottan och den största utbyggnaden av tunnelbanan sedan 1970-talet kräver mer el. För att möjliggöra den gröna omställningen av transportsektorn och skapa förutsättningar för nya näringslivsetableringar i Stockholmsregionen måste elförsörjningen säkras.